

PELKIŲ, DURPINGŲ PAŽEMĖJIMŲ IR GAMTINIO KARKASO RIBŲ NUSTATYMO ATASKAITA

Sutarties Nr. 2, 2025 06 03

Objektas: žemės sklypai: kadastro Nr. 0101/0101:0735, Nr. 0101/0101:0724, Nr. 0101/0101:1091, Nr. 0101/0101:0633, Nr. 0101/0101:0631, Nr. 0101/0101:1030, Nr. 0101/0101:1039, Nr. 0101/0101:1032, Nr. 0101/0101:0639, Nr. 0101/0101:0719, Nr. 0101/0101:0720, Nr. 0101/0101:1202, Nr. 0101/0101:0613, Nr. 0101/0101:1079, Nr. 0101/0101:0528, Nr. 0101/0101:2909, Nr. 0101/0101:2735, Nr. 0101/0101:1078, Nr. 0101/0101:0527, Nr. 0101/0101:0721, Nr. 0101/0101:1098, Nr. 0101/0101:1099, Nr. 0101/0101:0612, Nr. 0101/80101:0676, Nr. 0101/0101:0656, Nr. 0101/0101:2910, Nr. 0101/0101:2906, Nr. 0101/0101:2907, Nr. 0101/0101:1086, Nr. 0101/0101:0664, Nr. 0101/0101:0646, Nr. 0101/0101:1054, Nr. 0101/0101:1051, Nr. 0101/0101:1043) ir gretimos teritorijos.

Vilnius, 2025 08 04

TURINYS

1. ĮVADAS	3
1.1. DUOMENYS APIE TYRIMĄ	3
1.2. METODIKA	4
1.3. BENDROJI GEOMORFOLOGINĖ SITUACIJA	5
1.4. SITUACIJA PAGAL ESAMOS OFICIALIAS DUOMENŲ BAZES	6
1.4.1. PELKIŲ RIBŲ SITUACIJA	6
1.4.2. GAMTINIO KARKASO RIBŲ SITUACIJA	7
2. RIBŲ NUSTATYMAS	8
2.1. PELKIŲ IR DURPINGŲ PAŽEMĖJIMŲ RIBŲ NUSTATYMAS	8
2.2. GAMTINIO KARKASO RIBŲ NUSTATYMAS	15
3. IŠVADOS	16

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. ĮVADAS

1.1 DUOMENYS APIE TYRIMĄ

Pagal UAB “Regroup projektavimas” pateiktą užduotį, 2025 07 21 žemės sklypuose kurių kadastro numeriai yra: Nr. 0101/0101:0735, Nr. 0101/0101:0724, Nr. 0101/0101:1091, Nr. 0101/0101:0633, Nr. 0101/0101:0631, Nr. 0101/0101:1030, Nr. 0101/0101:1039, Nr. 0101/0101:1032, Nr. 0101/0101:0639, Nr. 0101/0101:0719, Nr. 0101/0101:0720, Nr. 0101/0101:1202, Nr. 0101/0101:0613, Nr. 0101/0101:1079, Nr. 0101/0101:0528, Nr. 0101/0101:2909, Nr. 0101/0101:2735, Nr. 0101/0101:1078, Nr. 0101/0101:0527, Nr. 0101/0101:0721, Nr. 0101/0101:1098, Nr. 0101/0101:1099, Nr. 0101/0101:0612, Nr. 0101/80101:0676, Nr. 0101/0101:0656, Nr. 0101/0101:2910, Nr. 0101/0101:2906, Nr. 0101/0101:2907, Nr. 0101/0101:1086, Nr. 0101/0101:0664, Nr. 0101/0101:0646, Nr. 0101/0101:1054, Nr. 0101/0101:1051, Nr. 0101/0101:1043 ir gretimoje teritorijoje atliktas pelkių ir durpingų pažemėjimų ribų nustatymas. Tyrimo objekto centro koordinatės: X – 6073324,41; Y – 582847,05.

Tyrimo tikslas buvo įvardintuose sklypuose ir jų apylinkėse, 2m tikslumu nustatyti pelkių ir durpingų pažemėjimų ribas, identifikuoti jų augimvietes, gilią ir seklią durpę bei gamtinio karkaso ribas.

Tyrimą atliko Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Geografijos ir kraštovarkos katedros specialistas doc. dr. J. V., turintis fizinių mokslų srities geografijos mokslo krypties mokslų daktaro laipsnį (daktaro diplomai: VV Nr. 000376; ir 25 metų mokslinio, ekspertinio ir teritorijų planavimo darbo stažą.

Specialisto prašoma, ekogeografinės situacijos analizės pagrindu pateikti šią informaciją:

1. Tyrimo objektu apibrėžtuose žemės sklypuose, 2m tikslumu, nustatyti pelkių ribas;
2. Tyrimo objektu apibrėžtuose žemės sklypuose, 2m tikslumu, nustatyti galimų durpingų pažemėjimų ribas;
3. Identifikuotose pelkėse ir durpinguose pažemėjimuose nustatyti augalijos bendrijas;
4. Tyrimo objektu apibrėžtuose žemės sklypuose identifikuoti gamtinio karkaso ribas.

Naudoti duomenys:

1. Lietuvos geomorfologinis žemėlapis M 1: 200 000 (<https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml>)
2. Lietuvos DTM reljefo modelis (10x10m tikslumu), 2015
3. Dirv_DR10LT-1554 2024-01-04 GIS duomenų bazė (dirvožemiai, nuogulų granulimetrinė sudėtis ir drėgmės režimas), 2024
4. Lietuvos pelkės ir durpynai, LGT informacinė sistema, 2011
5. Durpės zondavimo duomenys, 48 taškai, 2025 07 21.
6. Vilniaus m. sav. Bendrojo plano sprendiniai. Geomorfologiniai gamtinio karkaso elementai, M 1:25 000
7. Vilniaus m. sav. Bendrojo plano sprendiniai. Gamtinio karkaso ribos, M 1:25 000

8. Lietuvos ortofoto vaizdai M 1:10 000 (2022)
9. Volungevičius J., Kavoliutė F., Skorupskas R., Jukna L., Veteikis D. 2018. Ekogeografinių kraštovaizdžio tyrimų metodika (Geomorfologijos dalis). Vilnius. 186p.
10. Skorupskas R., Veteikis D., Volungevičius J. 2016. Gamtinio karkaso nustatymo ir praktinio taikymo metodika. Vilnius. 54p.
11. LR Gamtinio karkaso nuostatai. Suvestinė redakcija juo 2023-08-21. *Žin. 2007, Nr. 22-858, i. k. 107301MISAK000D1-96*
12. Buivydaitė V.V., Vaičys M., Juodis J., Motuzas A. 2001. Lietuvos dirvožemių klasifikacija. Kn. 34. Vilnius. 139p.

1.2. METODIKA

SAVOKOS

Pelkės sampratą apibrėžia augalų bendrija, nuogulų ir dirvožemio tipas. Todėl samprata turi biologinę/ekologinę, geologinę ir dirvožemio dedamąsias.

Pelkė (biologinė/ekologinė samprata) - gyvybinga sausumos ekosistema nuolat įmirkusiuose ir drėgmę mėgstančiais augalais apaugusiuose plotuose, kuriuose nuolat vyksta durpėdara (durpių kaupimasis). Pelkėms priskiriami plotai, kuriuose durpių klodas storesnis kaip 30 cm. Pelkėms yra priskiriamos šios augalų bendrijos: žemapelkėms - juodalksnynai, liūnsargynai, paprastieji viksvynai, liekniniai viksvynai; aukštapelkėms - spanguoliniai kiminytai ir vaivorytai.

Pelkė (dirvožemio mokslo samprata) – dirvožemio dangos kompleksas sudarytas iš durpžemių ir durpiškų šlynžemių, kurie tarpusavyje sudaro nepertraukiamą teritorinį kompleksą. Durpžemiams yra priskiriami organinės kilmės dirvožemiai (pagal LTKD-99) kurių durpės storis yra neplonesnis kaip 40cm natūralioje nenusausintoje pelkėje arba neplonesnis kaip 30cm nenusausintoje pelkėje-durpyne. Durpiškiems šlynžemiams priskiriami tie organomineraliniai dirvožemiai, kurių durpės storis yra neplonesnis kaip 25cm.

Pelkė (geologinė samprata) – teritorija, kurioje susikaupusios durpės sluoksnio storis yra storesnis kaip 30 cm. Kai durpės sluoksnis yra iki 100cm storio – sekli durpė; kaip >100cm – gili durpė.

Durpingas pažemėjimas (geologinis terminas) – lokali neigiama reljefo forma, kurioje susikaupusio durpės sluoksnio storis yra plonesnis kaip 30cm.

Durpynas - žemės paviršiaus plotai su augaline danga arba be jos bei natūraliai susiformavusiu durpių sluoksniu, ne plonesniu kaip 30 cm. Durpynai apima natūralias ir atkurtas įmirkusias pelkes, kuriose vyksta durpėdara; nusaustus žemės ūkyje ir miškininkystėje naudojamus arba apleistus plotus, kuriuose vyksta durpių skaidymasis ir durpių klodo nykimas; nusaustus veikiančius ir apleistus durpių karjerus.

Nusaustos ir žemės ūkyje naudojamos, dažniausiai žemapelkės, praranda savo tipingus botaninius požymius ir juose įsivyrąja mineralizuojamai durpei ir dėl to besikaupiančiam dideliame azoto kiekiui būdinga sinantropinė bendrija – lipikinis dilgėlynas.

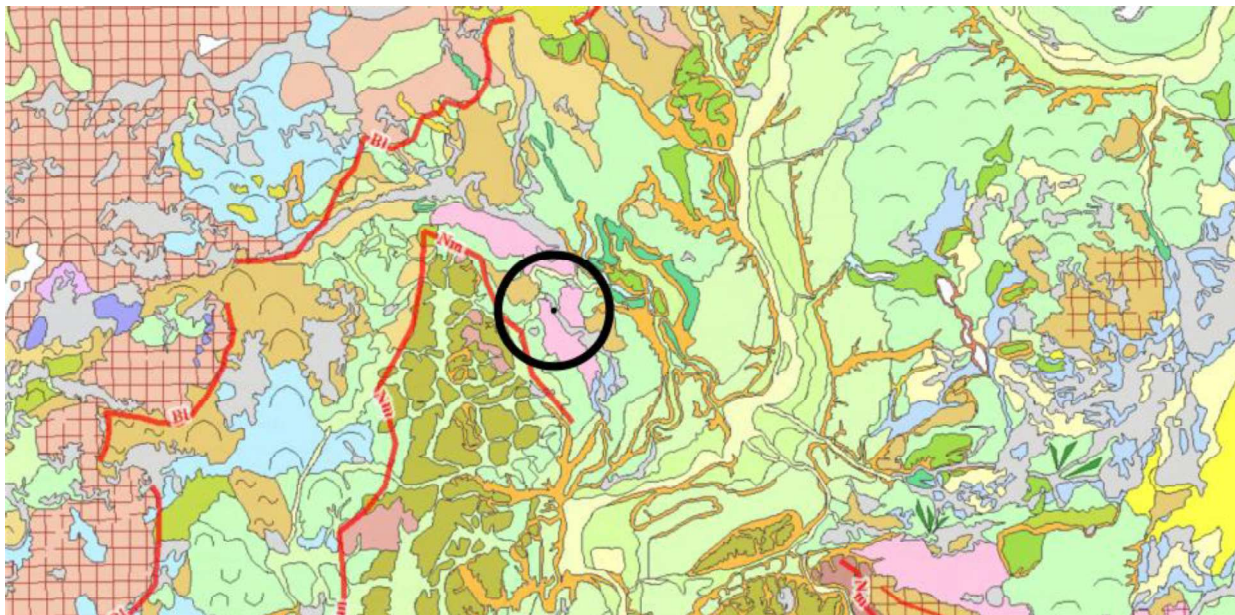
PELKĖS RIBŲ NUSTATYMO EIGA

Vadovaujantis apibrėžtais požymiais ir atsižvelgiant į tai, kad tyrimo objektas (žemapelkė) yra nusausintas (pelkė kerta paviršinis melioracinis kanalas), nustatant pelkės ribas vadovautasi šiais požymiais:

1. Durpės storis turi būti neplonesnis kaip 25cm nustatant pelkės ribą ir 30cm nustatant durpžemių ribą.
2. Nustačius durpės faktą, jį turi patvirtinti bent viena natūraliai pelkei arba nusausintam durpynui būdinga augalų bendrija: paprastasis viksvynas (*Caricetalia nigrea*) arba lipikinis dilgėlynas (*Galio urticetea*).
3. Durpės storis zondojuojamas su kalamu Eijkelkamp 100cm ilgio ir Ø 30 mm zonu.
4. Taškų koordinatės nustatytos 2m tikslumu su Trimble Juno T41/5. Koordinatės fiksuojamos metrinėje LKS94 koordinacių sistemoje.
5. Zondavimas atliekamas dviem etapais. Pirmo etapo metu surinktų duomenų pagrindu nustatomos pelkės ir ją sudarančių dirvožemių ribos. Antro etapo metu atliekamas atskirų pelkės ribų atkarpų tikslinimas.

1.3. BENDROJI GEOMORFOLOGINĖ SITUACIJA

Geomorfologiniu požiūriu analizuojama teritorija priklauso paskutiniojo apledėjimo (Nemuno ledynmečio Grūdės stadijos) moreninių aukštumų sričiai, Aukštaičių aukštumos rajonui, Riešės aukštumos parajoniui, Gulbinų slėniuotos fluvio-glacialinės lygumos mikrorajonui (<https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml>). Paviršius – banguota smėlinga fluvio-glacialinė lyguma (142 – 148 m. a.a.v.j.l). Tyrimų objektas yra nusausinta žemapelkė susiformavusi fluvio-glacialiniame senklonyje, kuriame šiuo metu teka kanaluotas bevardis upelis (1 pav.). Žemapelkė šiaurės rytinėje dalyje yra apribota Grūdės stadijos fluvio-glacialiniais smėlingais dariniais, o pietvakarių dalyje Grūdės stadijos pakraščiniais moreninio priemolio dariniais.

1 pav. Bendra kvartero geologinė situacija (<https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml>)

nepakankamai tikslios ir detalios. Tai rodo, jog ribos nesutampa su skirtingos augalijos išplitimo arealais. Spalviniai augalijos skirtumai parodo ne tik skirtingas augalų rūšis, tačiau ir skirtingas augimo sąlygas: drėgmės kiekį, priemolio, smėlio ar durpės buvimą. Matomi skirtumai tarp duomenų bazių aktualizuoja prielaidą, jog visose duomenų bazėse pateikiamos ribos yra nepakankamai tikslios, jog jomis vadovaujantis būtų sprendžiami teritorijos kraštotvarkos (šiuo atveju urbanizacijos) uždaviniai, todėl jos turi būti tikslinamos.

1.4.1. GAMTINIO KARKASO RIBŲ SITUACIJA

Pagal Vilniaus m. sav. BP sprendinius analizuojamoje teritorijoje yra išskiriamas rajoninės svarbos migracijos koridorius, kurio geokologinis potencialas yra įvardijamas kaip pažeistas (3 pav.). Pagal gamtinio karkaso geomorfologinių elementų sprendinius analizuojamas sklypų kompleksas patenka į įvairių tipų pelkinės lygumos elementą.

3 pav. Gamtinis karkasas pagal Vilniaus m. sav. BP sprendinius: kairėje – gamtinio karkaso ribos, dešinėje – gamtinio karkaso geomorfologiniai elementai.

Migracijos koridorių ribų identifikavimui labai svarbūs yra reljefo duomenys, kadangi jų išskyrimas yra susijęs ne tik su esamomis ar buvusiomis vandens tėkmėmis, tačiau ir su jų suformuotais slėniais, senslėniais bei ragu vė tinklu. Analizuojamos teritorijos atžvilgiu (3 pav.) į tai, brėžiant ribas, nėra atsižvelgiama.

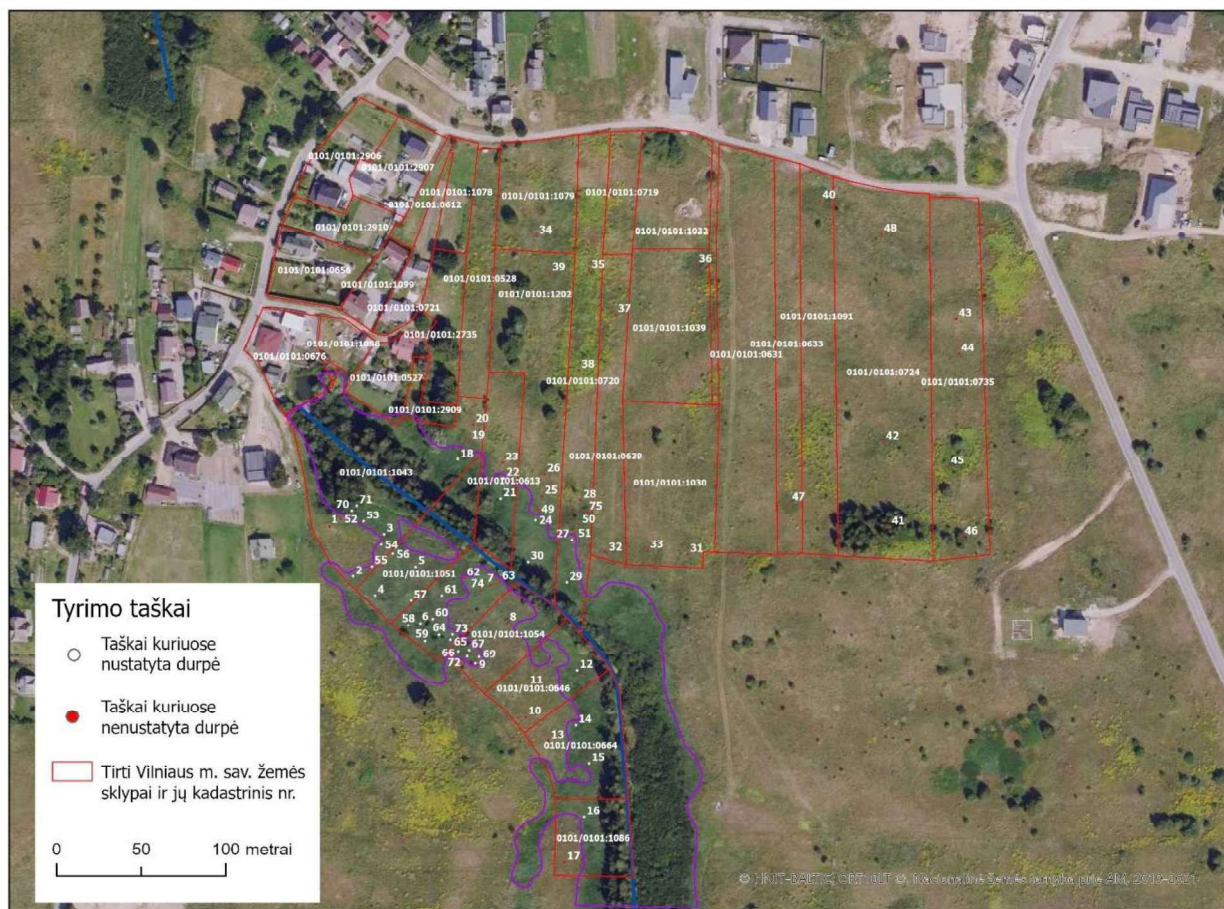
Gamtinio karkaso geomorfologinių elementų brėžinyje pelkių atvaizdavimo priemonės nesudaro prielaidų objektyviai nustatyti pelkių ribų, o papildomai išskirti želdynai sukuria klaidingas prielaidas, jog jie visi yra gamtinio karkaso dalis, nors to nenumato LR GK nuostatai, o ir atlikus jų vertinimą vietoje, žemės sklypuose (Nr. 0101/0101:1079, Nr. 0101/0101:0528, Nr. 0101/0101:0613, šiaurinė dalis Nr. 0101/0101:1202) pažymėti želdynai faktiškai neegzistuoja. Sklype Nr. 0101/0101:0528 jų apskritai nėra; sklype Nr. 0101/0101:0613 jie yra tik palei pelkę drenuojantį kanalą; sklype Nr. 0101/0101:1079 yra tik pavieniai du krūmai; sklypo Nr. 0101/0101:1202 šiaurinėje dalyje yra 8 pavieniai krūmai. Šių krūmų traktavimas kaip želdynų ir potencialaus GK elemento yra nepagrįstas, nes nė vienas jų neišaugo į ilgaamžį medį, o taip pat nė vienas jų nėra raguvoje ar pelkingame pažemėjime, kurie galėtų ir turėtų būti įtraukiami į bendrą

GK struktūrą. Remiantis šia informacija, sprendžiant kraštotvarkos uždavinius analizuojamos teritorijos plote, gamtinio karkaso ribos ir geokologinio potencialo būklė turi būti tikslinama.

2. RIBŲ NUSTATYMAS

2.1. PELKIŲ IR DURPINGŲ PAŽEMĖJIMŲ RIBŲ NUSTATYMAS

Tyrimas buvo atliktas 2025 liepos 21d., rugpjūčio 6d. 75 taškuose (4 pav., Lentelė 1.). Taškai pasirinkti taip, kad atspindėtų ne tik pelkės ribas, tačiau ir pelkės paribiuose esančius foninius mineralinius dirvožemius. Jų identifikavimas leido objektyviai nustatyti pelkės ribas ir pagrįsti ribų pobūdį. Taip pat tai leido užtikrinti pelkės ir ją sudarančių durpžemių bei durpiškų dirvožemių ribų tikslumą, bei durpinių ir mineralinių humusingų horizontų atsekamumą. Dirvožemio zondavimo taškai išdėstyti visame tiriamame plote vadovaujantis reljefo duomenimis bei skirtingomis augimvietėmis, kurios skiriasi savo drėgnumu ir sukauptu organinės medžiagos kiekiu dirvožemyje. Tokiu išdėstymu siekta pasitikrinti ar analizuojamoje teritorijoje, reljefo pažemėjimuose nėra durpingų pažemėjimų. Atlikus tyrimą, durpės storis, atitinkantis minimalią 30cm ribą, nustatytas trisdešimt penkiuose taškuose (4 pav., lentelė 1.).

4 pav. Dirvožemio zondavimo taškai.

Lentelė 1. Dirvožemio zondavimo taškų duomenys.

Taško nr.	Dūrpės storis, cm	Dirvožemis pagal LTK-99***	Gran. sudėtis****	Augalų bendrija	Koordinatės	
					X	Y
1	-**	GLv-p	pv/p	Trąši pieva	582717,0360	6073368,8424
2	65	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582730,8114	6073339,1724
3	60	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582749,1785	6073364,2506
4	80	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582743,8803	6073327,8695
5	80	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582767,8989	6073344,8238
6	64	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582770,7246	6073311,2685
7	-	GLn1	ps/p	Trąši pieva	582812,0507	6073333,8742
8	-	GLn1	ps/s	Trąši pieva	582821,9407	6073311,6217
9	46	PDž1	d/p	Trąši pieva	582803,1403	6073287,7661
10	-	IDg4-p	ps/sp	Trąši pieva	582832,8903	6073256,1670
11	-	IDg8-p	ps/p	Tyruelinė pieva	582833,9500	6073274,5342
12	67	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582863,2668	6073283,7178
13	-	GLv-p	pv/sp	Trąši drėgna pieva	582846,3125	6073242,0385
14	64	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582862,5603	6073251,2220
15	64	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582870,3310	6073228,6163
16	32*	PDž1	d/p	Trąši pieva	582867,4678	6073196,9539
17	-	IDg8-p	ps/sp	Trąši pieva	582855,8493	6073169,9828
18	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582792,7228	6073408,5578
19	-	RDg8-y	ps	Trąši pieva	582799,5045	6073419,4086
20	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582801,7651	6073429,1290
21	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582818,0412	6073385,5000
22	90	PDž1	d/dp	Lipikinis dilgėlynas	582819,8497	6073397,4810
23	-	RDg4-y	ps	Trąši pieva	582819,3975	6073406,7494
24	48	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582838,6124	6073372,3887
25	-	RDg8-y	ps/p	Lipikinis dilgėlynas	582842,4554	6073386,8563
26	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582844,0378	6073399,9676
27	>100	PDž2	d/d	Paprastasis viksvynas	582860,0878	6073360,8598
28	-	RDb-y	ps	Lipikinis dilgėlynas	582865,2871	6073384,5958
29	90	PDž1	d/p	Lipikinis dilgėlynas	582857,1491	6073335,5414
30	30	GLd-p	d/sp	Lipikinis dilgėlynas	582834,3173	6073347,7484
31	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	582928,5831	6073352,0435
32	-	RDb-y	ps/sp	Trąši pieva	582880,5743	6073352,9478
33	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582904,8577	6073354,4489
34	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582839,2482	6073540,8578
35	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582870,3310	6073520,3713
36	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582933,6751	6073523,7757
37	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582885,8725	6073494,2335
38	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582864,3264	6073461,3845
39	-	RDb-y	ps	Trąši pieva	582847,0189	6073518,9585
40	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	583006,6718	6073561,6974
41	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	583047,6446	6073368,4892
42	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva/klestenynas	583044,2114	6073418,8717
43	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva/klestenynas	583087,1481	6073491,5490
44	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva/klestenynas	583088,7164	6073470,9355
45	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva/klestenynas	583082,6128	6073404,5170
46	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	583090,7368	6073362,4845
47	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	582988,6578	6073382,9710
48	-	RDb-y	ps/s	Trąši pieva	583043,0528	6073541,9174

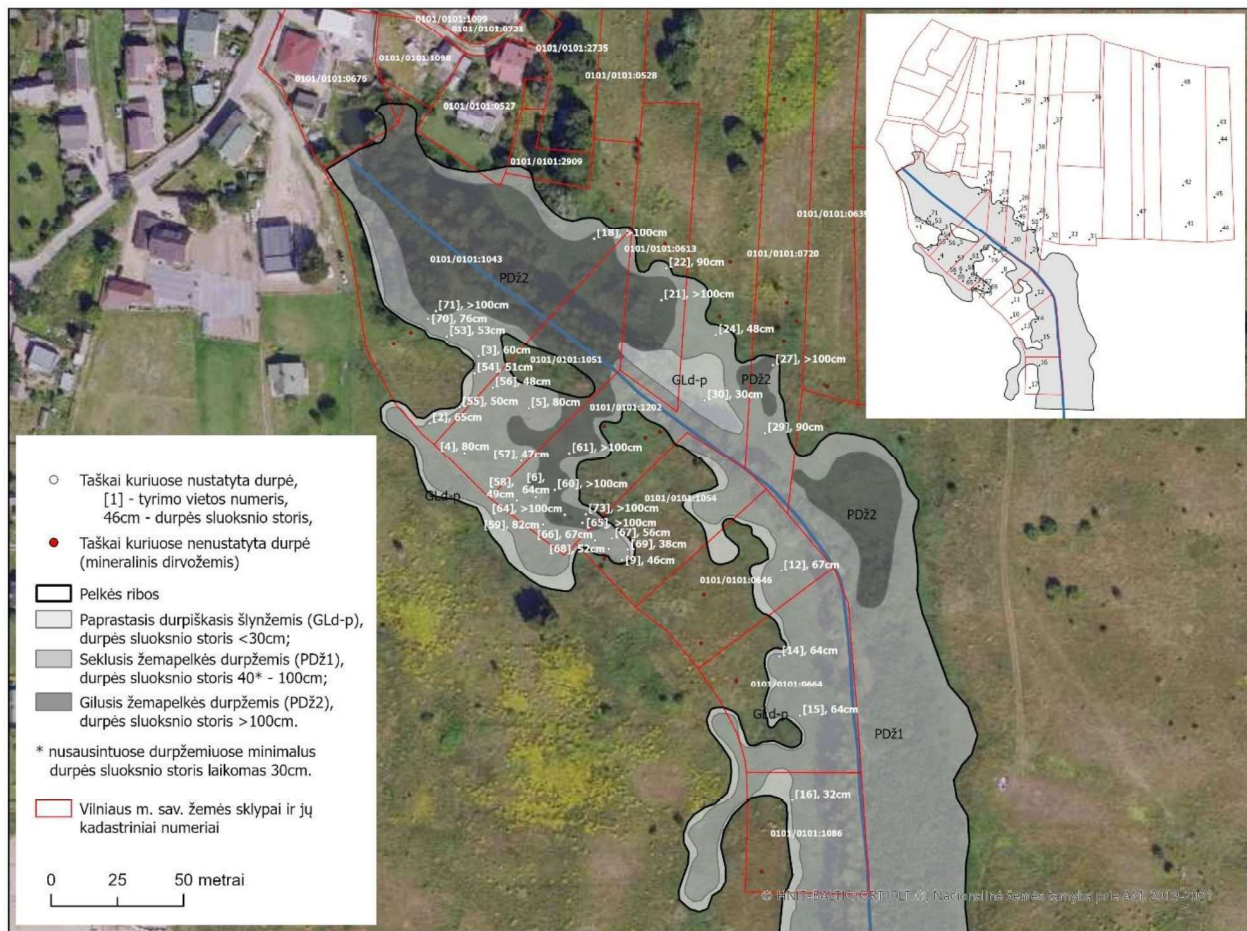
49	-	RDg4-y	ps/s	Lipikinis dilgėlynas	582840,0000	6073379,4509
50	-	RDg8-y	ps/d	Lipikinis dilgėlynas	582864,2965	6073370,0001
51	-	RDg8-y	ps/d	Lipikinis dilgėlynas	582861,6771	6073364,8724
52	-	GLv-p	pv/sp	Varputynas	582723,5957	6073373,1663
53	53	PDž1	d/sp	Lipikinis dilgėlynas	582737,1554	6073371,8636
54	51	PDž1	d/s2	Lipikinis dilgėlynas	582747,5769	6073357,8302
55	50	PDž1	d/s2	Lipikinis dilgėlynas	582742,0109	6073345,1587
56	48	PDž1	d/sp	Lipikinis dilgėlynas	582754,3715	6073352,5011
57	47	PDž1	d/sp	Trąši pieva	582765,1963	6073324,8377
58	49	PDž1	d/ps	Lipikinis dilgėlynas	582763,5310	6073310,0000
59	82	PDž1	d/ps	Lipikinis dilgėlynas	582773,4306	6073300,9676
60	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582777,8715	6073313,9203
61	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582783,3302	6073327,8908
62	-	RDg8-y	ps/d	Lipikinis dilgėlynas	582796,5605	6073338,0680
63	-	RDg8-y	ps/d	Trąši pieva	582817,4006	6073335,9690
64	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582781,6648	6073304,6684
65	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582788,3436	6073301,7077
66	67	PDž1	d/s1	Lipikinis dilgėlynas	582793,0448	6073295,0463
67	56	PDž1	d/s	Trąši pieva	582799,3558	6073295,8066
68	52	PDž1	d/s	Lipikinis dilgėlynas	582798,1334	6073291,9931
69	38	PDž1	d/s	Trąši pieva	582805,3499	6073291,7156
70	76	PDž1	d/sp	Drebulynas	582730,0000	6073378,5286
71	>105	PDž2	d/d	Drebulynas	582732,9774	6073381,4087
72	-	GLv-p	pv/s	Lipikinis dilgėlynas	582796,4913	6073288,3359
73	>100	PDž2	d/d	Lipikinis dilgėlynas	582789,5563	6073304,8586
74	-	RDg8-y	ps/d	Trąši pieva	582806,3158	6073330,7700
75	-	RDg8-y	ps/d	Lipikinis dilgėlynas	582868,9036	6073377,5480

*kadangi tyrimas atliekamas nusausintoje pelkėje, pagal LTK-99 Lietuvos dirvožemių klasifikaciją, dėl nusausintos durpės mineralizacijos, minimali durpinio horizonto storio diagnostinė riba yra mažinama nuo 40 iki 30cm.

**mineraliniai dirvožemiai, kuriuose durpinis horizontas neidentifikuojamas. Dėl drėgmės stygiaus juose formuojasi akumuliacinis A horizontas kurį sudaro mineralinė medžiaga su tam tiktu kiekiu humuso ir kt. organinių medžiagų.

***Dirvožemio tipologinių vienetų paaiškinimai: RDb-y – deliuvinis pasotintasis rudžemis, RDg4-y – giliau glėjiškasis deliuvinis rudžemis, RDg8-y – sekliai glėjiškasis deliuvinis rudžemis, IDg4-p – giliau glėjiškasis paprastasis išplautžemis, IDg8-p – sekliai glėjiškasis paprastasis išplautžemis, GLn1 – sekliai nepasotintasis šlynžemis, GLv-p – paprastasis puveningasis šlynžemis.

****Granulimetrinės sudėties indeksų paaiškinimai: d – durpė, pv – puveninga velėna, s – smėlis, ps – priemėlis, sp – smėlingas priemolis, p – vidutinis priemolis, dp – dulkiškas priemolis,

5 pav. Pelkės ribos ir durpžemių bei durpiškų dirvožemių identifikavimas.

Durpės sluoksnį, leidžiantį dirvožemį identifikuoti kaip durpžemį ar durpišką šlynžemį, turintys dirvožemiai, kurie dėl šios savybės yra laikomi pelkės dalimi, buvo nustatyti šiuose žemės sklypuose, kurių kadastriniai numeriai yra: Nr. 0101/0101:0720, Nr. 0101/0101:1202, Nr. 0101/0101:0613, Nr. 0101/0101:2909, Nr. 0101/0101:0527, Nr. 0101/80101:0676, Nr. 0101/0101:1086, Nr. 0101/0101:0664, Nr. 0101/0101:0646, Nr. 0101/0101:1054, Nr. 0101/0101:1051, Nr. 0101/0101:1043.

Durpės sluoksnio storis rodo, kad identifikuotoje pelkėje dominuoja sekusis žemapelkės durpžemis (durpės sluoksnio storis <100cm). Gili durpė (durpės sluoksnio storis >100cm) identifikuota 18, 21, 27, 60, 61, 64, 65, 71 ir 72 taškuose. 30 taške išmatuotas tik 30cm durpės sluoksnio storis, todėl identifikuotas paprastas durpiškasis šlynžemis. Tikėtina, jog jis čia susiformavo dėl pelkės sausavimo darbų, šioje vietoje sustūmus kanalo kasimo medžiagą ir vėliau ant jos paskleidus nestorą sluoksnį durpės. Taip pat paprastas durpiškasis šlynžemis, siaura juosta išskirtas pelkės pietvakariniame pakraštyje, kadangi čia pelkė atsiremia į gana lėkštą natūralų kalvos šlaitą, todėl durpės seklėjimas yra laipsniškas, skirtingai nei šiaurės rytiniame pakraštyje, kuriame pelkė remiasi į stačius Grūdės stadijos (geologinis ledynmečio laikotarpis prieš maždaug 25 000 metų) darinių šlaitus. Pastarieji dėl šioje teritorijoje intensyviai vykdytos žemės ūkio veiklos yra padengti vidutinio storio (iki 100cm) deliuvinio priesmėlio sluoksniu, kuris vietomis yra užslinkęs ant pelkės durpžemio ir jo ribą pastūmęs pietvakarių kryptimi.

Visoje identifikuotoje pelkėje (žemapelkėje) dominuoja lipikinio dilgėlyno (*Galio urticetea*) augalų bendrija (6.1. – 6.3. pav), kurioje dominuoja didžioji dilgelė (*Urtica dioica*), kibusis lipikas (*Galium aparine*), paprastasis varputis (*Elytrigia repens*), nendrinis eraičinas (*Festuca arundinacea*) bei nendrinis dryžutis (*Phalaris arundinacea*). Rečiau sutinkama dirvinė usnis (*Cirsium arvense*) (pelkės pakraščiuose), pelkinė usnis (*Cirsium palustre*) (gilesnėje ir drėgnesnėje durpėje), taip pat pelkinė vingiorykštė (*Filipendula ulmaria*). Kanalo pakraščiai apaugę krūmais (įvairūs karklai ir blindės) bei medžiais (drebulės, plaukuotieji beržai). Esama, dominuojanti augalų bendrija yra pelkės sausavimo pasekmė. Dėl čia vykdytų melioracijos darbų viršutinis (30-40cm) durpės sluoksnis yra išsausėjęs, susimineralizavęs ir suslūgęs (praradęs apie 10cm savo storio). Dėl to susikaupęs didelis azoto kiekis sąlygojo biologinės įvairovės nykimą ir menkavertės sinantropinės augalų bendrijos (lipikinio dilgėlyno – *Galio-Urticetea*) susidarymą ir dominavimą.

6.1. pav. Nusausintos žemapelkės vaizdas su dominuojančiu nendrinio eraičiniu.

6.2. pav. Nusausintos žemapelkės vaizdas su dominuojančiu kibiuoju lipiku.

6.3. pav. Nusausintos žemapelkės vaizdas su dominuojančia didžiaja dilgėle.

Tik 27 taške, kur identifikuotas gilus žemapelkės durpžemis, nustatyta paprastojo viksvyno (*Caricetalia nigrea*) augalų bendrija bei stovintis paviršinis vanduo. Kadangi ties šia vieta atsiveria aukščiau esančios raguvos žiotys, šiai vietai būdingas šaltiniavimas, bei kritulių drėgmės susitelkimas dėl paviršinio nuotėkio iš aukščiau esančių teritorijų.

Durpingų pažemėjimų nebuvo nustatyta. Tyrimo taškai (19, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 31 – 51, 62, 63, 74, 75) buvo identifikuoti kaip deliuviniai rudžemiai. Tai tokie dirvožemiai, kurie turi storesnę kaip 40cm mineralinį humusinį sluoksnį susiformavusį dėl šioje teritorijoje vykdytos intensyvios ariminės žemdirbystės bei to sąlygotos dirvožemio erozijos. Analizuotoje teritorijoje susikaupusiam deliuviui yra būdinga priemolio granulimetrinė sudėtis ir santykinai nedidelis humuso medžiagų kiekis (pagal spalvą – dominuoja pilkai ruda – humuso iki 2%).

Remiantis surinktais duomenimis buvo išbrėžtos pelkės ribos (5 pav.) (pateikiamas atskirai ribų .shp failas) bei nustatyti ribų koordinaciniai taškai (Lentelė 2.)

Lentelė 2. Pelkės ribų koordinaciniai taškai.

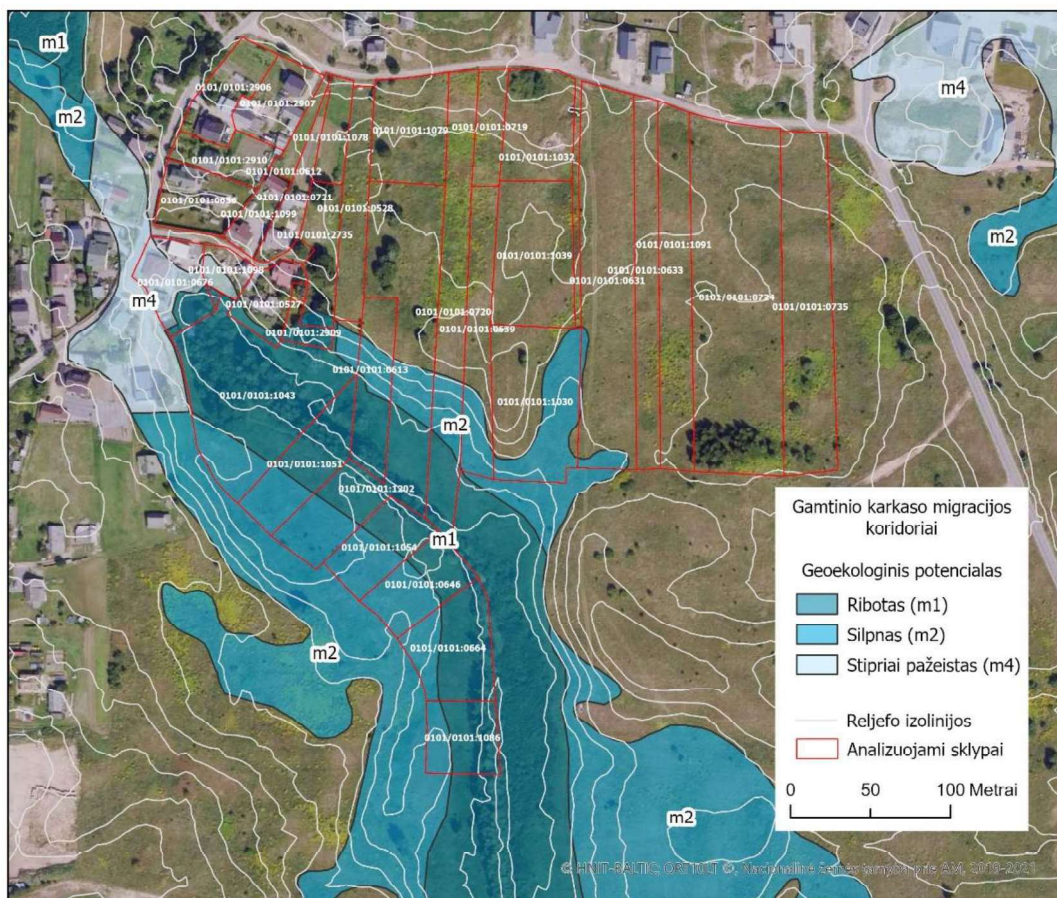
Nr	POINT X	POINT Y	Nr	POINT X	POINT Y	Nr	POINT X	POINT Y
1	582696,9132	6073427,2934	51	582817,8031	6073338,2308	101	582858,9399	6073198,8139
2	582701,3957	6073422,1212	52	582821,3739	6073334,3186	102	582862,7149	6073197,6218
3	582704,3345	6073416,0177	53	582825,9744	6073330,4148	103	582865,0991	6073195,2376
4	582708,9149	6073400,0000	54	582833,9217	6073324,4928	104	582865,2977	6073184,9061
5	582711,1161	6073390,0214	55	582838,6265	6073318,5164	105	582866,6885	6073174,1772
6	582713,2927	6073383,6803	56	582836,4649	6073314,0659	106	582867,4833	6073168,6140
7	582721,4345	6073377,2964	57	582832,1415	6073313,3030	107	582864,2997	6073162,1401
8	582728,7709	6073373,9432	58	582827,9641	6073311,5154	108	582868,0793	6073329,4107
9	582730,4762	6073371,4799	59	582825,9108	6073308,3439	109	582863,6035	6073348,3901
10	582736,0470	6073370,0020	60	582831,8307	6073302,2550	110	582862,7149	6073360,5419
11	582737,2596	6073368,4861	61	582835,2242	6073294,1026	111	582858,7782	6073364,2252

12	582740,2155	6073367,7282	62	582836,7671	6073288,0066	112	582854,3753	6073364,2171
13	582743,3357	6073365,3185	63	582839,3298	6073286,2325	113	582848,3716	6073361,7531
14	582747,1032	6073362,3896	64	582845,3093	6073287,7438	114	582846,1511	6073363,6035
15	582747,1032	6073359,7842	65	582847,2148	6073290,1093	115	582846,1511	6073370,8200
16	582743,7280	6073356,2315	66	582845,9055	6073293,8213	116	582841,2476	6073375,7236
17	582742,8398	6073353,8630	67	582842,5278	6073296,7240	117	582836,4366	6073376,6488
18	582742,6622	6073347,6457	68	582841,3010	6073299,4400	118	582836,4366	6073384,3279
19	582739,9384	6073344,9219	69	582842,9438	6073303,1854	119	582835,8814	6073388,6763
20	582734,1113	6073344,4803	70	582848,7261	6073300,9513	120	582832,2963	6073392,5182
21	582730,0000	6073342,1181	71	582852,1430	6073297,6658	121	582827,6715	6073394,1912
22	582725,7466	6073341,4912	72	582857,9465	6073291,9962	122	582822,5586	6073395,0602
23	582721,7589	6073345,8857	73	582858,3438	6073288,2212	123	582817,0577	6073400,4043
24	582719,4974	6073346,9822	74	582853,8593	6073286,2929	124	582813,2189	6073396,9803
25	582717,2427	6073347,4847	75	582851,2099	6073283,3912	125	582808,5339	6073399,5517
26	582787,3678	6073292,2818	76	582852,6398	6073279,3962	126	582808,5302	6073408,7815
27	582792,6969	6073290,2686	77	582852,5235	6073274,8709	127	582806,4034	6073412,8458
28	582798,1445	6073288,9659	78	582853,8593	6073269,7659	128	582799,6771	6073412,5809
29	582801,4604	6073286,3605	79	582858,1067	6073266,8221	129	582794,7859	6073416,0836
30	582805,4868	6073287,1303	80	582862,0786	6073262,4490	130	582788,1920	6073416,3489
31	582807,9146	6073289,9133	81	582864,7932	6073256,4769	132	582781,2096	6073416,2139
32	582807,5681	6073293,2678	82	582863,4055	6073254,0799	133	582773,4513	6073423,0221
33	582803,4736	6073298,0254	83	582859,6788	6073253,9006	134	582769,5077	6073431,4469
34	582795,7680	6073303,9331	84	582856,9135	6073248,8968	135	582759,7377	6073372,8554
35	582790,4555	6073307,8423	85	582858,6534	6073239,4873	136	582768,0644	6073368,0444
36	582787,0741	6073310,2118	86	582856,8031	6073232,6746	137	582771,9503	6073366,9342
37	582786,6882	6073315,6779	87	582858,1882	6073225,3862	138	582778,5809	6073364,2310
38	582786,0486	6073320,8243	88	582861,2459	6073225,4879	139	582785,3656	6073360,3653
39	582788,5931	6073324,8096	89	582865,1533	6073227,6203	140	582790,6393	6073356,4794
40	582796,6574	6073325,9630	90	582869,6872	6073224,0063	141	582792,8597	6073352,7786
41	582798,7324	6073330,5315	91	582870,8700	6073220,0638	142	582792,7672	6073351,0208
42	582795,5391	6073335,6255	92	582870,0000	6073217,8652	143	582790,8243	6073349,1704
43	582794,8878	6073338,2308	93	582867,2560	6073216,6469	144	582787,0926	6073348,7734
44	582796,6049	6073339,8888	94	582861,2012	6073218,9889	145	582775,4660	6073352,2235
45	582799,1329	6073339,5654	95	582856,3554	6073218,8750	146	582764,9188	6073354,4440
46	582802,4078	6073340,0072	96	582851,7948	6073217,5011	147	582763,0684	6073355,7393
47	582803,4736	6073344,3297	97	582846,9520	6073228,6716	148	582758,9050	6073362,6783
48	582806,3566	6073345,4019	98	582841,4995	6073231,5820	149	582758,5349	6073366,1015
49	582808,8620	6073344,2705	99	582850,4358	6073196,5151	150	582757,5172	6073371,3751
50	582812,4147	6073340,6586	100	582851,9860	6073197,8205			

2.2. GAMTINIO KARKASO RIBŲ NUSTATYMAS

Vilniaus m. sav. BP Gamtinio karkaso (GK) struktūros sprendiniai neatitinka LR Gamtinio karkaso (GK) nuostatų (Nr. D1-96, suvestinė redakcija nuo 2023-08-24) ir Gamtinio karkaso nustatymo ir praktinio taikymo metodikos (Skorupskas ir kt., 2016) nuostatų, todėl buvo atliktas ribų ir geoekologinio potencialo patikslinimas (7 pav.)

Vadovaujantis LR GK nuostatais (Nr. D1-96, suvestinė redakcija nuo 2023-08-24), nusaustos pelkės yra priskiriamos prie silpno (2) geoekologinio potencialo migracijos teritorijų. Turint omenyje, jog dalyje nusaustos pelkės (ruože abipus kanalo) reiškiasi renatūralizacijos procesai, formuojasi sumedėjusios augalijos juosta, šiame ruože gali būti skiriamas ir ribotas (1) geoekologinis potencialas. Todėl analizuojamoje pelkėje bei jos apylinkėse yra identifikuotas rajoninio lygmens migracijos koridorius su ribotu geoekologiniu potencialu abipus kanalo esančioje pelkės juostoje su sumedėjusias augalija ir silpnu geoekologiniu potencialu prie pelkės prisišlienančiuose šlaituose ir raguose (trašios pievos, žemės ūkio paskirties žemė). Tik miestelių kertančioje migracijos koridoriaus atkarpoje nustatytas stipriai pažeistas GK geoekologinis potencialas.

7 pav. Gamtinio karkaso ribos.

3. IŠVADOS

1. Atlikus analizuojamos teritorijos esančios pelkės (durpyno) zondavimą nustatyta, kad esamose duomenų bazėse pateikiamos pelkių ir durpingų pažemėjimų ribos yra netikslios ir jomis negalima vadovautis reglamentuojant konkrečių žemės sklypų urbanizaciją.
2. Pelkės ribų tikslinimas atliktas vadovaujantis nusausintos pelkės durpės storio (>30cm) ir augalų bendrijos (paprastasis viksvynas, lipikinis dilgėlynas) kriterijais.
3. Tyrimo metu nustatyta, kad analizuotoje pelkėje dominuoja sekli žemapelkės durpė. Tik jos Š – ŠR dalyje buvo nustatyta gilios žemapelkinės durpės arealai.
4. Kitose neigiamose, analizuotoje teritorijoje esančiose, reljefo formose durpingų pažemėjimų nerasta, kadangi jose viršutinį dirvožemio sluoksnį formuoja mineralinis humusingas deliuvinis nuogulų sluoksnis.
5. Analizuojamoje teritorijoje Vilniaus m. sav. BP Gamtinio karkaso (GK) sprendiniais apibrėžtis GK ribos neatitinka Gamtinio karkaso nustatymo ir praktinio taikymo metodikos nuostatų, o geoekologinio potencialo įvertinimas - LR Gamtinio karkaso nuostatų (Nr. D1-96, suvestinė redakcija nuo 2023-08-24) 4 str. Remiantis tuo buvo atliktas GK ribų patikslinimas ir naujas geoekologinio potencialo įvertinimas.